

Μάθημα ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΜΙΚΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ II*Κατ' επιλ. υποχρεωτικό μάθημα ΣΤ07ΕΠ – 4 ώρες διδασκ. – 3 ECTS – Open eClass: 422365***Ακαδ. Έτος 2024-2025 – 6^ο Εξάμηνο**

Συντονιστής μαθήματος: Ελένη Αμερικάνου, Καθηγήτρια Δ.Π.Θ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αποτελεί κατ' επιλογήν υποχρεωτικό εξαμηνιαίο μάθημα του τρίτου έτους, μέσω του οποίου επιδιώκεται να εμπεδωθεί ένα σύνολο γνώσης και μεθοδολογίας, με στόχο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, την άρτια οργάνωση και τη βέλτιστη αρχιτεκτονική σύνθεση εσωτερικών ή εξωτερικών χώρων, έτσι ώστε το προτεινόμενο αρχιτεκτόνημα να ανταποκρίνεται, από λειτουργική, κατασκευαστική και αισθητική άποψη, στον σκοπό για τον οποίο προορίζεται. Παράλληλα, επιδιώκεται να αναπτυχθεί η εμπειρία και η συνθετική ικανότητα των φοιτητών, προκειμένου να καταστούν ικανοί να επεξεργάζονται αρχιτεκτονικές προτάσεις σύνθετες και ποικίλες, ως προς την οργάνωση και τις απαιτήσεις των επιμέρους χώρων, με χαρακτηριστικές ιδιαιτερότητες και με μικροπεριβάλλον ειδικού χαρακτήρα.

Το μάθημα αφορά στην αρχιτεκτονική οργάνωση χώρων και μικροπεριβάλλοντος κτιριακών ενοτήτων περιορισμένου μεγέθους, συνήθους ή ειδικής χρήσης. Περιεχόμενό του είναι η αντιμετώπιση των συνθετικών προβλημάτων που υπεισέρχονται στον αναλυτικό σχεδιασμό και την πλήρη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού χώρου, προκειμένου να ανταποκρίνεται στον σκοπό του και να αποδοθεί ο αρμόζων χαρακτήρας και διακριτό αρχιτεκτονικό ύφος. Στόχος τού μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις παραμέτρους και τους σχεδιαστικούς χειρισμούς που επηρεάζουν και καθορίζουν την ολοκλήρωση του αρχιτεκτονικού χώρου, καθώς και με μελέτες διατάξεων-εξοπλισμού-διαμόρφωσης-επεξεργασίας χώρων και επιφανειών. Επιδιώκεται η εξέλιξη των ικανοτήτων των φοιτητών για τη μετάβαση από τη μικρότερη στη μεγαλύτερη κλίμακα σχεδίασης-επεξεργασίας (από τη γενική διάταξη στη λεπτομέρεια), με διατήρηση, σε κάθε επίπεδο, της ενότητας της προτεινόμενης αρχιτεκτονικής σύνθεσης.

Αναλυτικά, το μάθημα επικεντρώνεται σε ζητήματα σχεδιασμού όπως η διαμόρφωση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων με την οργάνωση, σχηματοποίηση και αντιληπτικότητα των επιφανειών των ορίων τους, τη διευθέτηση εναλλακτικών διατάξεων και την πρόβλεψη του αναγκαίου σταθερού ή κινητού εξοπλισμού και άλλων κατασκευών ή στοιχείων, απαραίτητων για την ικανοποίηση απαιτήσεων λειτουργίας και για την απόδοση της ενότητας και του επιθυμητού χαρακτήρα στην όλη σύνθεση.

Κύριο μέρος της θεωρίας του μαθήματος αφορά στην παροχή γενικών στοιχείων και πληροφοριών για τους χώρους τής υπό μελέτη κτιριακής ενότητας και τις προδιαγραφές λειτουργίας τους και επισημαίνεται η σημασία της οργάνωσής τους, του είδους των υλικών, των χρωμάτων, των επιμέρους κατασκευών, καθώς και του φυσικού ή τεχνητού φωτισμού στη διαμόρφωση αλλά και στον μετασχηματισμό της μορφής τους. Επιπλέον, παρέχονται ειδικότερες γνώσεις για ζητήματα σχεδιασμού, που σχετίζονται με προδιαγραφές και απαιτήσεις ειδικών χρήσεων ή συνθηκών περιβάλλοντος ή ειδικών κατηγοριών χρηστών, καθώς και με θέματα κατασκευής, τυποποίησης, ευελιξίας, ασφάλειας κ.λπ. Αναλύονται οι απαιτήσεις κινητού και σταθερού εξοπλισμού κάθε χώρου αναλόγως της χρήσης του, καθώς και τα κατάλληλα –από τη σκο-

πιά της εργονομίας— μεγέθη δομικών στοιχείων ή στοιχείων εξοπλισμού. Τέλος, συμπεριλαμβάνεται και η πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των φοιτητών γύρω από ευρύτερα θέματα, που σχετίζονται με το περιεχόμενο και τον χαρακτήρα της κύριας λειτουργίας της υπό μελέτη κτιριακής ενότητας, το ιστορικό και πολιτισμικό της υπόβαθρο, καθώς και με τον ρόλο και την ανταπόκριση της αρχιτεκτονικής στην εξέλιξη και διαφοροποίηση της συγκεκριμένης χρήσης, ανάλογα με τον χρόνο και τον τόπο.

Προγραμματίζεται η εκπόνηση ενός θέματος συνθετικού χαρακτήρα και οι φοιτητές καλούνται διαμορφώσουν το εξωτερικό κέλυφος και τον εσωτερικό και υπαίθριο χώρο ενός υφιστάμενου κτίσματος-οικοδομής περιορισμένου μεγέθους, σύμφωνα με μια επιλεγμένη χρήση. Βασικό ζητούμενο είναι ο αναλυτικός σχεδιασμός του κτιρίου, μέσω του προσδιορισμού και της οργάνωσης των επιμέρους χώρων, του καθορισμού των στοιχείων της κατασκευής και του εξοπλισμού, της διερεύνησης εναλλακτικών διατάξεων κ.ά. Επιδιώκεται οι φοιτητές να εξοικειωθούν με απαιτήσεις, προδιαγραφές, προϋποθέσεις που οφείλουν να ικανοποιούν οι επιμέρους χώροι και να αποδώσουν τον επιθυμητό χαρακτήρα και ενότητα στην όλη σύνθεση, ανάλογα με το περιεχόμενο του θέματος. Επιπλέον, προβλέπεται η αξιοποίηση των μέσων αναπαράστασης (μεγάλη κλίμακα) με γνώση του είδους ή της ποσότητας πληροφοριών που θα πρέπει να εμπεριέχουν σχέδια και μακέτες για τη μελέτη-παρουσίαση του χώρου και την απόδοση της «ατμόσφαιρας» και του χαρακτήρα του.

Το μάθημα έχει εργαστηριακό χαρακτήρα και αποτελεί συνδυασμό θεωρίας-παρουσιάσεων (διαλέξεις με παράλληλη προβολή διαφανειών, παρουσιάσεις σχεδίων, υλικών κ.ά.) και εκπόνησης θέματος.

Για την εργασία του συνθετικού θέματος θα σχηματισθούν διμελείς και τριμελείς φοιτητικές ομάδες. Ο εργαστηριακός χαρακτήρας του μαθήματος προϋποθέτει τη συστηματική παρουσία και εργασία όλων των φοιτητών στην αίθουσα διδασκαλίας-σχεδιαστήριο, με καθοδήγηση-διορθώσεις από τους υπεύθυνους διδάσκοντες. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου θα προγραμματίζονται (ανάλογα με το στάδιο επεξεργασίας του συνθετικού θέματος) ενδιάμεσες παρουσιάσεις όλων των φοιτητικών προτάσεων, με συζήτηση-κριτική των αποτελεσμάτων. Η εκπαιδευτική διαδικασία ολοκληρώνεται με την τελική παράδοση-παρουσίαση-κριτική και αξιολόγηση των φοιτητικών προτάσεων.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ

1. Christian Norberg-Schulz (μτφρ. Μίλτος Φραγκόπουλος), *Genius Loci. Το πνεύμα του τόπου. Για μια Φαινομενολογία της αρχιτεκτονικής*, Αθήνα: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π., 2009 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 21042]
2. Α. Μπίρης, Κων. Δεμίρη, Σ. Τσιράκη, Ι. Αθανασόπουλος, Άγγ. Αγγέλου, *Αρχιτεκτονικές και μουσικές συμπορεύσεις. Η αντίστιξη ως εργαλείο μουσικής και αρχιτεκτονικής σύνθεσης*, Αθήνα: Σ. ΠΑΤΑΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, 2011 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 12608726]
3. Frances Ambler/Παναγιώτης Τουρνικιώτης, *Μπαουχάουζ*, Αθήνα: ΑΘΗΝΑ ΡΑΓΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ, 2020 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 97700731]
4. Francis D.K. Ching, *Αρχιτεκτονική. Μορφή, Χώρος & Διάταξη*, Αθήνα: UTOPIA ΕΚΔΟΣΕΙΣ Μ. ΕΠΕ., 2016 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 59358514]
5. Φατούρος Δημήτρης, *Ίχνος χρόνου. Αφηγήσεις για τη νεώτερη ελληνική αρχιτεκτονική*,

- Αθήνα: ΙΔΕΟΛΟΓΙΟ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ, 2023 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 122092126]
6. Etienne-Louis Boullée (μτφρ. Βασίλης Αλυμάρας), *Αρχιτεκτονική. Δοκίμιο για την τέχνη*, Αθήνα: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΓΙΑΣ, 2022 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 86199504]

ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ – ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

- Το μάθημα δεν έχει γραπτή εξέταση.
- Ο τελικός βαθμός του μαθήματος θα προκύψει από την αξιολόγηση του θέματος.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

α/α Ημερομηνία Περιεχόμενο

1	13-02-2025	Παρουσίαση: Περιεχόμενο και στόχοι του μαθήματος. Η ενότητα του συνθετικού αντικειμένου στην αρχιτεκτονική και η ενότητα του αρχιτεκτονικού ύφους. Θεματολογία (σχεδιασμός αρχιτεκτονικών χώρων εσωτερικών ή/και υπαίθριων, μελέτες για την επεξεργασία χώρων ή επιφανειών, μελέτες διατάξεων, επίπλωσης, εξοπλισμού, περιβάλλοντα χώρου, λεπτομερειών κ.λπ.). Θέμα: «Διαμόρφωση υφιστάμενου κτιριακού κελύφους. Βιβλιοπωλείο με μικρό χώρο café – εκδηλώσεων» - Εκφώνηση, επεξήγηση θέματος.- Δηλώσεις συγκρότησης φοιτητικών ομάδων.
2	20-02-2025	Παρουσίαση: Ειδικά στοιχεία και πληροφορίες για τον σχεδιασμό χώρων εργασίας, ή εμπορίου μικρής κλίμακας και άλλων δραστηριοτήτων: Προδιαγραφές κύριας και συμπληρωματικών λειτουργιών. Κύριοι και βοηθητικοί χώροι. Μετρικά στοιχεία για επιμέρους χώρους και χώρους κυκλοφορίας. Δυνατότητες πρόσβασης, απαιτήσεις ασφάλειας, σήμανσης, προβολής, τροφοδοσίας, αποκομιδής, φωτισμού, αερισμού θέρμανσης κ.λπ. Ζητήματα τυποποίησης και επαναληπτικότητας. Δυνατότητες επεξεργασίας των επιφανειών. Απαιτήσεις κινητού και σταθερού εξοπλισμού και διατάξεις επίπλωσης. Εργονομικά μεγέθη για δομικά στοιχεία ή στοιχεία εξοπλισμού. Προδιαγραφές για εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Κατασκευαστικά θέματα. Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
3	27-02-2025	Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
4	06-03-2025	Παρουσίαση: Βιβλιοπωλεία και συμπληρωματικές λειτουργίες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα. Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
5	13-03-2025	Θέμα: Διορθώσεις θέματος.

- 6 20-03-2025 Παρουσίαση:** Η λειτουργία του εμπορίου και ο ρόλος της για τον δημόσιο χώρο. Πυρήνες εμπορίου και τελετουργιών ως απαρχή του δημόσιου χώρου και του 'κέντρου πόλης': η Αρχαία Αγορά. Επιλεγμένα παραδείγματα χώρων εμπορίου διαφόρων ιστορικών περιόδων και πολιτισμών. Χαρακτηριστικοί κτιριακοί τύποι. Καίρια ζητήματα σε σχέση με τους χώρους εμπορίου: βαθμός αλληλοδιείσδυσης δημόσιου-ιδιωτικού, δυναμική της συγκέντρωσης, ένταξη στην πόλη και υποδομές, αποκέντρωση, επέκταση στον υπαίθριο ή στον δημόσιο χώρο, εμπλουτισμός με συμπληρωματικές λειτουργίες, σχέση με τον ελεύθερο χρόνο, βαθμός σχεδιασμού, εφήμερο και μετατροπές.
Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
- 7 27-03-2025 Θέμα:** Διορθώσεις θέματος.
- 8 03-04-2025 Παρουσίαση:** Τα μέσα αναπαράστασης ως εργαλεία επεξεργασίας και παρουσίασης του χαρακτήρα του αρχιτεκτονικού χώρου.
Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
- 9 10-04-2025 Παρουσίαση:** Στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τα υλικά, τις δυνατότητες και την επεξεργασία τους για τη διαμόρφωση επιφανειών, επιμέρους κατασκευών και εξοπλισμού του αρχιτεκτονικού χώρου.
Θέμα: Διορθώσεις θέματος.
- 14-04-2025 έως 25-04-2025 ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΠΑΣΧΑ
- (10) 01-05-2025 ΑΡΓΙΑ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ** (προς αναπλήρωση)
- 11 08-05-2025 Θέμα:** Διορθώσεις θέματος.
- 12 15-05-2025 Θέμα:** Διορθώσεις θέματος.
- 13 22-05-2025 Θέμα:** Διορθώσεις θέματος.
- 02-06-2025 έως 20-06-2025 ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ
Παράδοση–παρουσίαση–κριτική 2^{ου} θέματος